

Společná tisková zpráva asociací ekologických, rozvojových a humanitárních organizací

ČR zaostává v ochraně klimatu. Poslanci a vláda by měli konečně nastartovat změnu

Nezávislý audit české klimatické politiky a doporučení pro zítřejší jednání Sněmovny o změně klimatu

úterý 26. března 2019

Nerozšiřovat těžbu a zarazit plýtvání uhlím v zastaralých elektrárnách vyrábějících na vývoz, zvýšit cíl pro obnovitelné zdroje, aby odpovídal skutečným možnostem, změnit lesní hospodaření na přírodě blízké či zásadně zvýšit příspěvek rozvojovým zemím na vyrovnání se s dopady klimatických změn - to jsou hlavní řešení, na která upozorňují české ekologické, rozvojové a humanitární organizace v nezávislém auditu české klimatické politiky.

Audit je přílohou této tiskové zprávy a je ke stažení také zde: http://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2019/03/audit_klimaticke_politiky_c_r_2019.pdf

Poslancům a poslankyním jej zaslaly koncem minulého týdne, aby zítra při projednávání speciálního bodu "Informace vlády o ochraně klimatu", který prosadila Pirátská strana, mohli čelit obvyklému předstírání ministrů, že vláda dělá pro snižování emisí a adaptace na změnu klimatu, co může. Bod byl - jako první na program dopoledního jednání - zařazen v reakci na studentskou stávku, která se odehrála 15. března v Praze a dalších téměř dvaceti městech v ČR a podpořilo ji přes sto českých vědců a vědkyň [1]. Celosvětově stávkovaly dva miliony studentů a studentek na než 2 000 místech ve 125 zemích světa [2].

Z nezávislého posudku ekologických, rozvojových a humanitárních organizací vyplývá, že Česká republika je jedním z předních světových znečišťovatelů skleníkovými plyny.

Zatímco průměr zemí EU je 7,7 tun skleníkových plynů v přepočtu na obyvatele a rok, my jsme s 12,5 tunami na 4. místě v EU [3]. Důvodem je hlavně masivní a velmi neefektivní spalování hnědého uhlí, plynatá ekonomika a stagnující rozvoj obnovitelných zdrojů. Ke znečištění přispívá výrazně také spalování benzínu a nafty v dopravě, velkochovy zvířat a skládkování a spalování odpadů. Krajina v naší zemi není vlivem přírodě vzdáleného lesnického a zemědělského hospodaření připravena na dopady změny klimatu, jejíž projevy na našem území narůstají.

Česká republika také nedostatečně pomáhá se zvládnutím změny klimatu v rozvojových zemích. Na klimatické finance včetně Zeleného klimatického fondu, hlavního finančního zdroje vzešlého z klimatické dohody z Paříže, přispíváme zhruba desetinou průměru zemí EU (0,004 % HDP proti 0,042 % evropského průměru).

Ministr životního prostředí Richard Brabec často říká, že pokles emisí od roku 1990 je značný (přes 30 %). Jde však o porovnávání aktuální ekonomiky s „kovárnou sovětského bloku“, kterou jsme byli. Tento pokles vyvolal pád neefektivního a zastaralého průmyslu, ne dobrá klimatická politika státu. Nyní musíme emise rychle a výrazně snížit, pokud chceme naplnit Pařížskou klimatickou dohodu, tj. adekvátně přispět ke globálnímu úsilí o udržení nárůstu teploty na relativně bezpečné úrovni [4].

Česká republika má díky silnému domácímu průmyslu obrovskou příležitost stát se jedním z lídrů v oblasti moderních technologií a opřít se o svou tradici strojírenství a stavebnictví. Již dnes se u nás (na vývoz) vyrábí hřídele, stožáry, ložiska či převodovky větrných elektráren a práci díky tomu mají stovky lidí. Pokud se začne rozvíjet čistá energetika i doma, tak jen tento dílčí sektor čisté energetiky vytvoří téměř 2 500 pracovních míst v roce 2030 a 5 500 v roce 2050 [5]. I konzervativní Státní energetická koncepce ČR předpokládá, že v roce 2040 bude výroba, stavba a provoz obnovitelných zdrojů potřebovat přibližně tolik nových pracovníků, kolik jich má v té době ještě pracovat v těžbě a spalování uhlí [6].

Naše ekonomika ale není tak velká, aby dokázala současně investovat do moderní udržitelné energetiky a zároveň do drahého jaderného projektu. Současné jaderné reaktory budou potřeba po dobu nutnou k opuštění uhlí, ale sázka na nové jaderné reaktory je extrémně riziková a dobrou klimatickou politiku by podkopala [7].

Jiří Koželouh, člen Rady Klimatické koalice a programový ředitel Hnutí DUHA, řekl:

“Je dobře, že poslanci a poslankyně reagují na studentskou výzvu. Česká republika útlum těžby a využívání uhlí zatím brzdí a zároveň brzdí i rozvoj domácích čistých obnovitelných zdrojů. V situaci, kdy máme převzít svůj díl odpovědnosti za řešení

největšího globálního problému současnosti, debatujeme o rozšíření těžby hnědého uhlí na velkolomu Bílina či úlevách pro zastaralé uhelné elektrárny. Ministryně průmyslu se snaží prosadit co nejnižší cíl pro rozvoj obnovitelných zdrojů, které by přitom mohly vytvářet nová pracovní místa, přinést příliv zakázek českému strojírenství a stavitelství a podpořit energetickou soběstačnost obcí i regionů.”

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, řekl:

“Mnoho zemí intenzivně rozvíjí potenciál úspor a využití domácích obnovitelných zdrojů a postupně odstavuje staré uhelné a jaderné bloky. U nás někteří politici podporují výjimky pro staré uhelné elektrárny a dotace do nových jaderných reaktorů s datem spuštění za desítky let. Budoucí generace voličů žádá změnu a žádá ji hned. Právě teď se rozhoduje o naší budoucnosti.”

Pavel Příbyl, ředitel FoRS - Českého fóra pro rozvojovou spolupráci, řekl:

“Česká republika ani zdaleka nepokrývá spravedlivý podíl na finanční pomoci chudým zemím, které se musejí potýkat s dopady změny klimatu v mnohem větší míře než my. Vláda navíc stále nerozhodla o tom, zda poskytne pro příští roky příspěvek do hlavního nástroje pro zvyšování odolnosti rozvojových zemí vůči změně klimatu - Zeleného klimatického fondu. Je potřeba ukázat, že si svou odpovědnost uvědomujeme, chceme přispět na další léta alespoň dvojnásobně a také vypracovat plán postupného zvyšování příspěvků. Část financí mohou zajistit výnosy z prodeje emisních povolenek.”

Kontakty:

Jiří Koželouh, Hnutí DUHA, 723 559 495, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz

Daniel Vondrouš, Zelený kruh, 724 215 068, daniel.vondrous@zelenykruh.cz

Pavel Příbyl, České fórum pro rozvojovou spolupráci, 603 207 249, pavel.pribyl@fors.cz

Jan Piňos, média a komunikace Hnutí DUHA, 731 465 279, jan.pinos@hnutiduha.cz

Poznámky:

[1] https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/stovka-vedcu-podporila-stavku-stredoskolaku-za-ochranu-klimatu/1731424?fbclid=IwAR19G-kRA97jzcnU8e7p4xPUuPYtJmLKplpxS7aocOR2kkeatAm_MAJ14Qs

[2] https://en.wikipedia.org/wiki/School_strike_for_climate

[3] Emisní profily jednotlivých zemí: <https://www.eea.europa.eu/themes/climate/trends-and-projections-in-europe/trends-and-projections-in-europe-2017/country-profiles-greenhouse-gases-and-energy>

Na první místě je Lucembursko, což je dáno tím, že v této velmi malé zemi kupují motoristé z okolních států levné pohonné hmoty. Na 2. místě je Estonsko. Na 3. místě je Irsko, které má vysoké emise ze zemědělství.

[4] Ať už se bavíme o 1,5 nebo 2 stupních. Současná produkce emisí směřuje k nárůstu teploty o více než 3 stupně Celsia: <https://climateactiontracker.org/global/cat-thermometer/>

[5] http://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2017/01/hnuti_duha_-_infolist_-_pracovni_mista_vte_02c.pdf

[6] Ekonomická analýza návrhu Aktualizace Státní energetické koncepce, 2014, str. 250, tab. 76.

[7] Stanovisko Zeleného kruhu shrnující odborná fakta a trendy, které ukazují, že jaderné reaktory nejsou řešením pro nezbytný odklon od fosilních paliv: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2018/12/Stanovisko-ZK_Nove-jaderne-reaktory-nejsou-reseni.pdf

Příloha: audit klimatické politiky státu